

Bilgi Toplumu ve Dernekler *Information Societies and Associations*

Mehmet Ali Akın*

Öz

Bilgi toplumunda gönüllü topluluklar sosyo-ekonomik sürecin öznesi durumuna gelmektedir. Bir başka deyişle dernekleşme, toplumdaki gelişmenin hem ekonomik hem de sosyal alanda ölçüsü ve göstergesidir. Bizi bilgi toplumuna taşıyacak bir enformasyon politikası oluşturmak ve meslek elemanlarının ekonomik ve sosyal statüsünü iyileştirmede mesleki bir örgüt olarak Türk Kütüphaneciler Derneği büyük bir sorumluluk ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Abstract

Voluntary groups have become the steering force in socio-economic processes in the information society. In other words, associationalism has become a measure and indicator of economic and social development of a society. The Turkish Librarians Association, as a professional organisation, is faced with a great responsibility which entails an important role in the formation of an information policy which will lead our society into the information age; and improvement of the economic and social status of professionals.

Bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmeler insanlığı yeni bir toplum yapısına taşımıştır. Toplum, sanayi toplumu olma yolunda ilerlemektedir. Bilgi toplumunda en belirgin güç "bilimsel bilgi"dir. Çünkü yeryüzünün bugünkü yarısını "bilimsel bilgi" belirliyor. Bilgi toplumuna girmiş ülkeler bilişim-iletişim teknolojisinin yarattığı küreselleşme (globalleşme) süreci ile dünyadaki egemenliklerini güçlendirerek dev adımlarla ilerlemektedir.¹ Bilgiyi üretmeyen, ürettiği bilgiyi üretim sürecine aktaramayan ülkeler geri kalıyor. Ülkelerin gelişmişlik düzeyini saptayan ölçüt, artık ürettikleri, kullandıkları ihraç ettikleri bilgi olmaktadır.

Sanayi toplumunda işletmeler sosyo-ekonomik sürecin en önemli öznesi iken; bilgi toplumunda **gönüllü topluluklar** sosyo-ekonomik sürecin öznesi

* Türk Eximbank Kütüphanesi

¹ Hüsnü Erkan. *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme*. (Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1993) s.

durumuna gelmektedir.² Sanayileşmekte olan ülkelerde, teknolojik yeniliklerin üretim alanında kullanılmasının, ekonomik, sosyal, politik ve kültürel alanlara yansımalarıyla, geleneksel toplum yapısı hızla aşınmaktadır. Aşınmaya uğrayan kurumların yerine; ortak değerlere, ortak tatminlere ve ortak geleceklere sahip kişilerin katılımıyla oluşan gönüllü kuruluşlar, çok daha yoğun bir biçimde ön plana çıkmaktadır. Başka bir deyişle, dernekleşme, toplumdaki gelişmenin hem ekonomik hem de sosyal alanda ölçüsü ve göstergesidir. Bu açıdan "bilgi toplumu"na yöneldiğimiz şu günlerde, etkin bir kimliğe sahip mesleki derneklerin bütünleyici etkisi daha da önem kazanmaktadır.

Türk toplumu, sosyo-ekonomik gelişmesinde, önemli yol kat etmesine rağmen, çözülen geleneksel toplum yapısı yerine, sanayi ve bilgi toplumlarının yapı ve kurumlarının henüz oluşturulmamıştır. Bizi bilgi toplumuna taşıyacak yenilikçi içeriğe sahip bilinçli bir strateji henüz geliştirilmemiştir. Eğer ülkemiz bilgi toplumu olmak istiyorsa, bilişim devriminin gerçekleşmesini sağlayıcı yeni bir strateji oluşturup, bu stratejinin uygulanması için yeni programları gün geçirmeden uygulamaya koymalıdır.³ Böyle bir stratejinin oluşturulmasında öncelikle kütüphanecilerin mesleki örgütü olan **Türk Kütüphaneciler Derneği**'ne büyük bir görev düşmektedir. Çünkü kütüphanecilik ve enformasyon biliminin uğraş alanı bilgidir. Bilgiye ise ancak kütüphaneler ve bilgi merkezleri kanalıyla ulaşılabilir. Dolayısıyla kütüphaneler ve bilgi merkezleri, bilgiye ulaşmada en önemli belki de başlıca araçlardan biridir.

Oysa bugünkü "bilgileşim" anlayışı ve teknolojisi, kütüphaneciyi, bilgi ve toplum karşısındaki konum ve işlevini yeniden tanımlama zorunluluğu ile yüz yüze getirmiş bulunuyor.⁴ Kütüphanecilik ve kütüphaneciliğin ilgili olduğu mesleklerde çalışan elemanların ekonomik ve sosyal statüsünü iyileştirici çalışmaların sonuçsuz kalması, "toplumun kütüphane kurumu ve kütüphaneciyeye bakış açısındaki umursamazlıktan mı" kaynaklanmaktadır? Yoksa 45 yıllık bir geçmişe sahip olan ve kütüphanecilerin ilk mesleki örgütü olan Türk Kütüphaneciler Derneği'nin bugüne kadar sesini duyurabilecek bir baskı-çıkart grubu oluşturamamasından mı kaynaklanmaktadır? Burada dernek üyelerinin olaylara bakış açısı da çok önemlidir. Zira herşeyi derneklerden beklemek büyük bir haksızlık ve sörumsuzluk olur. Derneklerin etkin bir kimliğe sahip

² Erkan, *a.g.e.* 69.s.

³ Erkan, *a.g.e.* 138.s.

⁴ Özer Soysal. "Bilgi Devrimi ve Kütüphaneci", *Düşünceler*, 12 (1993) 3.s.

olması, var oldukları üyelerinin aktif katılımı ile gerçekleştirilebilecektir. Bir dernek ancak üyelerinin de çalışması ile güçlü olur. Derneklerin belirlenen hedeflere ulaşması üyelerinin sorumluluğu, isteklilikleri ve katılımları oranında gerçekleşecektir. Unutulmamalıdır ki, bilgi toplumunda müşterek katılım ve sosyal yarar belirleyici olmaktadır.

Artık kütüphanecilerin teknik hizmetler sınıfından sayılıp sayılmaması konusundaki, bugüne kadar olumlu bir sonuç getirmeyen iyi niyetli çalışmaları bir yana bırakıp "geleceğin kütüphaneleri" ve kütüphanecileri tartışılmalıdır. Kütüphanecilerin bilgi toplumundaki işlevine uygun bir sınıf oluşturulması planlanmalıdır. Kütüphanecilerin ve bilgi merkezinde çalışan elemanların oluşturulması düşünülen Enformasyon Hizmetleri Sınıfına mutlaka dahil edilmesine çalışılmalıdır. Bilgi toplumuna mesleğimizi, onurlandırarak hazırlamalıyız.

Türk Kütüphaneciler Derneği 1995 yılında yapılacak olan 61. IFLA Konferansı'nın organizasyonunu üstlenerek bu konuda olumlu bir başlangıç yapmıştır. Yine kütüphane ve bilgi hizmetlerini 2000'li yıllara hazırlayacak bir yapılanmanın gereklerini araştırmak üzere Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı çerçevesinde oluşturulan Kültür ve Sanat İhtisas Komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon enformasyon politikası oluşturmada önemli rol oynayacaktır.

Son gelişmeler mesleğimiz adına geleceğe umutla bakmamızı sağlamaktadır.